

Postmottak@kud.dep.no

HØRINGSUTTALELSE, Del 1

AD NOU 2013: 1 Det livssynsåpne samfunn
Deres ref.: 13/155

Fra

DET MOSAISKE TROSSAMFUND (DMT)

Oslo, den 11. august 2013

Vi viser til Kulturdepartementets høringsbrev av 11.02.2013. Styret i DMT ønsker med dette å avgi nedenstående deluttalelse. Pga stort arbeidspress og basert på mye frivillig arbeide, ser vi oss nødt til å dele vår uttalelse i to deler. Denne del vil omhandle

kap. 16 Helligdagsregler og annen fri til utøvelse av tro og livssyn

På tross av at det har skjedd store samfunnsmessige endringer av betydning for offentlige helligdager, merker Det Mosaiske Trossamfund (DMT) at utvalget har valgt å videreføre dagens ordninger..

DMT vil generelt bemerke:

Mennesker bør ikke hindres fra å delta i viktige sekulære begivenheter på grunn av tro eller livssyn. Dette prinsippet er nedfelt bl.a. i FNs menneskerettighetserklæring (artikkel 18) og den europeiske menneskerettighetskonvensjon (artikkel 9). Disse rettighetene innskrenkes når tros- eller livssynsutøvelse må forsakes for å kunne fullt delta i samfunnet. Slike motsetninger gjør seg for øvrig gjeldende i andre sammenhenger, som forholdet til spiseregler, klesdrakt osv.

DMT mener det kan og bør finnes praktiske løsninger som hensyntar både arbeidsgiveres, undervisningsinstitusjoners med fleres behov og de religiøses behov på en bedre måte enn i dag.

Som en generell henstilling vil DMT fremholde at samfunnets tillempinger for å ivareta de forskjellige religiøse eller livssynsmessige praksiser ikke samtidig blir gjort til en markør for anderledeshet. En slik praksis vil sende et signal om at de med ulik religiøs eller livssynsmessig praksis selv har skyld i at de ikke er en integrert del av samfunnet.

DMT mener at statlige virksomheter og andre organisasjoner med betydelig offentlig tillit, som Universitetet, har et særskilt samfunnsansvar for å gjøre ulik tros- eller livssynsmessig bakgrunn irrelevant.

Til de konkrete forslag skal bemerkes:

- Utvalget mener ordningen med rett til fri i inntil to dager for å overholde egne helligdager er en tilpasning som ivaretar en rimelig avveining av ulike hensyn, og foreslår at ordningen tas inn i hhv Opplæringsloven og Arbeidsmiljøloven.

Kristne av den evangelisk-lutherske retning har i utgangspunktet fri alle sine 8 helligdager når disse er etablerte som offentlige helligdager. Dersom man likevel arbeider på slike dager, blir dette kompensert med betydelige lønnstillegg. Når det gjelder retten til fri i inntil 2 dager kan arbeidsgiver kreve at tiden blir innarbeidet uten overtidkompensasjon e.l.

Tatt i betraktning hvor lite generøs ordningen er for annerledes troende, har det utviklet seg en praksis hos en del arbeidsgivere som i stor utstrekning er mer generøs enn det loven legger opp til. Ettersom lovverket nå ligger etter nødvendig praksis for å ivareta behovene til religiøse minoriteter, vil DMT anbefale at retten til fri blir utvidet. Ettersom det vil være vanskelig å konkretisere hvilke dager dette skal gjelde for ulike trossamfunn, vil DMT anbefale at ordningene blir utvidet til 5 dager. Det vil ikke innebære en stor belastning, hverken for samfunnet eller den enkelte arbeidsgiver idet arbeidsgiver kan kreve at tiden blir innarbeidet uten overtidkompensasjon e.l. Av lovforarbeidene da 2-dagersregelen ble innført, fremgår det at heller ikke dette ble antatt å være noen kostbar ordning. For den del situasjoner vil det kunne medføre besparelser for arbeidsgiver idet det ikke gis overtidkompensasjon.

- I tillegg anbefaler utvalget at studenters rett til tilsvarende fri, bør tas inn i Lov om høyskoler og universiteter. Denne retten, sier utvalget, bør følges av en frist på 14 dager for å varsle behov for fri i fht eksamen og undervisning.

Også her ligger utvalgets forslag et stykke etter en ønsket samfunnsmessig utvikling. Forslaget er bare en kodifisering av gjeldende rett uten noen utvikling på området. DMT mener at universitet og skoler, som gjerne er drevet av det offentlige, har et særlig ansvar for å sørge for at rett til tros- og livssynsutøvelse ikke innskrenkes. Det er ikke noen selvfølge at man skal være så restriktive som utvalget legger opp til. Tvert imot er det grunnlag for å hevde at tilrettelegging for studenter fra minoritetsreligioner kan sees på som et kvalitetsstempel. Eksempelvis kan det opplyses at ved universiteter i England har man utarbeidet retningslinjer for å løse dette problemet. Der blir det sett på som en del av universitetets gode kvalitet at de kan tilby minoritetsstudentene eksamen på samme eller nesten samme tid som de andre når det er problemer på grunn av helligdager.

Dette må antas å by på forholdsvis lite praktisk besvær for universitetene. Om det skulle vise seg å være et stort antall ulike ønsker, tyder jo det på at det i dag foreligger et stort udekket behov.

Hva angår 14 dagers frist for å varsle behov for fri ved eksamen og undervisning, er dette noe på siden av den praktiske hverdagen ved undervisningsinstitusjoner. Vi antar at eksamener og undervisning som regel planlegges lang tid i forveien. Særlig når det gjelder eksamen vil det bli nødvendig å koordinere for flere religioner god tid i forveien, slik at elevene kan varsle spesielle behov. Dette vil kreve mye lengre frist enn 14 dager Langsiktig planlegging av undervisning og eksamensdager er under alle omstendigheter nødvendig for en forsvarlig drift av lærestedet. Å innføre slike krav vil derfor ikke være noen stor byrde, samtidig som det vil kunne bidra til å gjøre våre undervisningsinstitusjoner mer attraktive for studenter på et høyere nivå, både fra inn- og utland.

DMT takker for denne muligheten til å avgi vår høringsuttalelse. Vi står gjerne til tjeneste for ytterligere informasjon og diskusjon.

Med vennlig hilsen

Det Mosaiske Trossamfund

Ervin Kohn (sign.)
leder og forstander

Leif Knutsen (sign.)
utvalgsmedlem

Jan Benj. Rødner (sign.)
utvalgsmedlem

DMT_400